

Davar 1, 18, 83

Plan "Seas Project" and the peace ^{trends} tendencies of Israel
By: Elisha Kaly

The Seas Project is planned to carry mediterranean water to the Dead Sea for electricity production.

The project will supply a small part of Israel electricity consumption and will hinder the peace options between Israel and Jordan.

A better project will not be done unilaterally but in cooperation with Jordan.

a) The existing plan does not recognize the Kingdom of Jordan.

The natural resources the project intends to exploit are the difference between the levels of the two seas and the evaporation intensity of the dead sea water.

The two states have equal rights on these resources and Israel plan to exploit all the electricity potential (1 billion kwh per year) by itself is illegal.

b) Is it worthwhile for Israel to have the project executed according to the existing plan?

Israel should have a new plan, more suitable to peaceful relations between the two states.

A "peaceful plan" will have not only political advantages but also economical: International financial institutions will tend to finance in much better terms a project that will be common to Israel and Jordan than the existing illegal Israeli plan. [That was denounced in the UN in December 1981].

If the existing plan will be carried out the project will be hard to finance and will cause problems in the relations between the two states.

If there will be a reconciliation between the two states in the future the existing plan will be considered wasteful and will not take advantage of the opportunities available in a peaceful time (financial, synergistic etc.)

The worst possible alternative is that Jordan will build its own project from the red sea to the dead sea in a unilateral way. Such a competition between the two states will not only involve a huge waste of resources but can also lead to a war between them.

c) Possible shape of the 'Peace Project'

A common project to Jordan and Israel will enjoy not only political and financial but also engineering advantages:

- 1, A common project will be cheaper than two separate projects
- 2, The optimal route for the project leads from the red to dead sea sometimes within the Israeli and sometimes within the Jordanian borders. A common project will enable the two states to exploit the optimal route where there will be no need for tunnels which are more expensive than canals. There will also be a smaller need for pumping waters.

In a common project the two states can still have separate power stations suitable to their needs

Israel can use the canal for tourism, industry solar pools and more in the Arava which are more suitable to the national interest than the alternative mediterranean option.

תכנית "מפעל הימים" ומגמות השלום של מדינת ישראל

מאת אלישע קלי

הכותב היה חמומה על הדי התנן לטווח ארוך בתחיל

מפעל הימים מיועד להוביל את מי הים התיכון לאיזור מצדה בר מנהרה ולהסיל לים המלח. לשם ייצור השמל. המפעל - בתכנון הנוכחי - יספק חלק קטן מצריכת החשמל של ישראל וימלא חלק לא קטן בשיבוש אופציית השלום של ישראל עם ירדן. האם זה כדאי והאם לא מוטב לבנות קצת שאפשר לתאמו עם מדינת ירדן?

א. התכנית הנוכחית של מפעל הימים איננה מכירה במדינת ירדן.

אילו היתה מדינת ישראל נמ' צאת כיום ביחסי שלום עם ירדן. לא היה מקום לבניית מפעל הימים בתכניתו הנוכחית. האת המטעם הפשוט שבעולמו כיום, בתנאים של שלום, אין מדינת אלה נוגתה לצל ניצול חרצדי משאב טבע השייך גם למדינת אחרת.

המשאבים הטבעיים שאותם אמור לצל פרויקט דומים הם רום פני ים המלח מתחת לפני הים התיכון ועוצמת ההתאיות של מי הים המלח. אלה שייכים בחציים למדינת ירדן. עלינו מקר דלות החוק הבינלאומי יש לירדן זכות לניצול ההידרואלקטרי של משאבים אלה (כפי שיש לה זכות מיושמת לניצול האשג של ים המלח) והיא אמנם תכנה ר' פרסמה תכנית לניצול כזה, באמ' צעות מוביל מיסוף לים המלח. כמות החשמל שאפשר לייצר בת מפעל כזה היא מנובלת (כמיל' יארד קו"ש לשנה) וישראל מתכ' גנת לנצל את כולה.

טיעונה המקובל של ישראל בקשר לזכותה לנצל ניצול בלעדי את המושביאל ההידרואלקטרי הוא בעיקר זה (כלפי ירדן): "הדבר לא יפריע לכם; אנו נדאג שלא להציק את מפעל האשג שלכם". טיעון סטרוגי כזה של אנו נדאג שהדבר לא יפריע לכם" היה מקובל במאה שעברה בפי מעצמות אימפריאליסטיות ל' נבי מושכותיהן, אך ודאי שהוא לא ייחשב בעיני החוק הבינלאומי כמספק ביחסי מדינות ריבוניות כיום, כשם שבעיני החוק הפילי לא ייחשב כמספק הטיעון: "לקח'תי ממנו חלק מרכושו, כי אין הדבר מפרע לך".

נגד הטענה הנ"ל של ישראל נשמעים טיעונים שונים. מתוכם: יש להסדר בין הטיעונים העריי גם הבלתי-פניניים, של מוסדות וגופים שונים נגד מפעל הימים ובין טיעונים ירדניים לגיטימיים. שנאמרו אז עשויים להיאמר שאותם תצטרך ישראל לכבד אם תשלים מורמאלית עם ירדן. עז' רת אר"ם גינתה (בין היתר, ב' דצמבר 1981) את ישראל על

תכנון מפעל הימים הוביעה את דאגתה על נזקי האפשריים ל' מפעל האשג, לתקלות לאתרים ארכיאולוגיים ועוד. בצביעות ה' אפיינית לה לא הזכירה כי נזקים כאלה עלולים להיגרם גם על ידי מפעל ים סוף - ים המלח של ירדן (מפעל שאמנם לא תוכנן עדיין בפירוט, כמו המפעל היש' ראלי אבל פורסם רשמית כמועד לביצוע על ידי ירדן). טיעונים עויינים מסוג זה אינם צריכים להסח' את הדעת מזכויות ירדנ' יות, שהאינטרס הישראלי בשלום מחייב להביאן בחשבון.

ב. האם כדאי לישראל להקים את המפעל לפני התכנית הקיימת?

מפעל הימים הוצע במקורו בר שנת 1902 על ידי בנימין זאב הרצל בספרו "אלטנולנד". הרצל לא התייחס לרקע פוליטי כלשהו ובצדק: התנאים ששררו אז ו' מטרת ההצעה לא היינו התייחסות כזו. מתכנני המפעל הזה בימינו ממשכים להתעלם מהרקע הפו' ליטי שלו, אך כיום ללא כל הצדקה. הרי למפעל יש השפעה על נושא בעל חשיבות לאומית רבה - האופציה של השלום עם ירדן.

ראש ממשלת ישראל הכריז לאחרונה כי במצב של שלום עם ירדן תוכל מדינת זאת להשתמש לצרכיה בנמלי הים התיכון של ישראל. אם אכן זאת עמדת ישר' ראל לגבי הים התיכון, שעליו אין לירדן כל זכות, האם ייתכן שעמדתה תהיה שונה, במצב של שלום, לגבי ים המלח שמחציתו שייכת לירדן?

אמנם ההתחשבות בזכויות ה' ירדניות על ים המלח בתכנון מפעל הימים תקטן את תפוקת החשמל המתוכננת של המפעל המיועד לישראל, אבל האם זו סיבה להתעלם ממקובלות החוק הבינלאומי בנדון?

הנסיון מראה כי מדינות אינן מתעלמות, במקרים דומים, מהחוק הבינלאומי. בראול, למשל, נ' הגת עליפיו בביצוע המפעל ה' ההידרואלקטרי איטאפו של נהר הפרנה, המשותף לה ולפראגואאי, אף שזה מפעל ברזילאי, מבחינת יומת הקמתו, יומת מימונו וצריכת החשמל שלו. תקבל פראגואאי את מחצית תפוקת החשמל של המפעל (אגב, היא איננה זוקקה כלל לחשמל הזה והיא תמכור אותו בכסף מלא לברזיל). פראג' וואי תקבל זאת לא מפני ש' בראול היא מדינת חלשה, טיפשה או אלטרואיסטית, אלא מפני ש' כדאי למדינות לכבד את נהלי החוק הבינלאומי וש על נן להניח, כי גם ישראל תעשה זאת בבוא השלום.

אמנם התכנית הנוכחית של מפעל הימים איננה מביאה בחש' בון כלל, כאמור, את נהלי החוק הבינלאומי אך ו' ת'ג'ת' תכ' ניות שכו יביאו אותם בחשבון. אלה עשויות להקיף מגוון רחב,

החל בתכנית הפאסיבית של ניצול החלק הישראלי בלבד של הוטיג' ציאל ההידרואלקטרי של ים המ' לה, וכלה בתכנית אקטיבית של שיחוף פעולה עם ירדן במפעל משותף ים סוף - ים המלח.

תכנית כזו, שאפשר יהיה לה' ציגה כ' התכנית של שלום, יהיה לה יתרון מכריע על פני התכנית הנוכחית. לא רק בתחום הפוליטי, אלא גם בתחום הכלכלי. בתנאים הנוכחיים של מימון פרויקטים בקילאומים עשוי פרויקט בעל צביון של "מפעל שלום" לניס מימון הן של ממשלות אחרות והן של מוסדות פיתוח בינלאר' מיים. יהיה זה מימון זול פי כמה מהמימון המסחרי או העצמי של ישראל, שבו יצטרך להסתפק מפעל שיוקם על ידי התכנית ה' נוכחית שאיננו. מפעל של שלום' ושל איסוג כמפעל הראוי לעידוד על ידי גורם מסמן כלשהו בעולם. ענין זה נודעת לו חשיבות מכרעת לגבי כדאיות המפעל, כי מימון מפעל התכנית הנוכחית בהון מסחרי בריבית (ריאלית) של כשמונה אחוזים, משמע ייצור חשמל (1,080 מיליארד קו"ש ל' שנה, תמורת כ90 מיליון דולר, כמחציתו 1982) אשר עלותו כשמונה סנט לקו"ש. זוהי עלות גבוהה מאוד בהתחשב בכך שישראל כסוגלת לייצר אותו חשמל הידרר' אלקטרי במחיר קטן מהרבה יותר, על ידי "אגירה שאובה" (שאבת, כיום, בשעות הלילה, בהשמל זול המיוצר מפחם, למאגר גבוה ו' הצלת תוך ייצור חשמל בשעות שית העומס ביום). לעומת זאת, מימון "אוחד" זול (מהבנק העול' של ממשלות המעוניינות בקידום הים התיכון באיזור ומאירגונים של ממשלות כאלה) אפשר יהיה לה' שוב בריבית ריאלית (בהתחשב בדחיות פרעון ובהקלות אחרות) של שנים עד שלושה אחוזים. פרוש הרבר: חשמל שעלותו כ' שלוש מקדומת.

אם יתבצע מפעל הימים הישר' אלי על ידי התכנית הקיימת, יהיה זה מפעל שמימונו קשה, כדאיותו ממוקפת הוא עלול להוליד כמה התפתחויות ביחסי ישראל-ירדן, שכולן רעות:

• המפעל יופעל במלוא קיבולו ויהיה אבן נגף כבדה בדרך ל' קידום או לקיום השלום עם ירדן.

• המפעל יבנה במלוא קיבולו, אבל אחר-כך, כדי להשלים עם מדינת ירדן, תצומצם תפוקתו במידה המתחשבת בזכויות ה' ניות. יהיה זה בזבוז של מאות מיליוני דולרים כקובליות, שלא יבאו לכלל שימוש.

• המפעל יבנה במלוא קיבולו ואחר-כך, תוך השלמה עם ירדן, תוצע לה מחצית תפוקת המפעל (דוגמת בראזיל-פראגואאי הנ"ל). זה יהיה בזבוז ההורמונות לבנות מפעל דו-לאומי בהון זול ובזבוז בכך שהתכנית הקיימת איננה מביאה בחשבון את דגם ביקוש החשמל של ירדן. ירדן, בניגוד ל'

ישראל, לא תודקק להשמל הזה בהספק גבוה ובשעות נודדות של שיא הביקוש, אלא בהספק נמוך ולאורך רוב היממה.

• האפשרות הגרועה מכל, ש' היא בתחלת עשויה להתמשש: ירדן, כמו ישראל, תבנה את ה' מפעל ההידרואלקטרי שלה, מפעל ים סוף - ים המלח באורח חרצדי די ולא מתואם. במקרה כזה תוכל ישראל להגבי בהריסת המפעל ה' ירדני בתוקפנות שאי אפשר יהיה בשום אופן להצדיקה, או שתוכל לצמצם (לחצי או לאספ) את תפ' קת המפעל שלה. בכל מקרה, שני מפעלים מתחרים כאלה יהיו לא רק בזבוז משוער אלא גם עליה למלחמה.

ג. צורתו האפשרית של "מפעל שלום"

כאמור, אחת האפשרויות היא הקמת מפעל ישראל-ירדני מש' תף, שניתן לכנותה "מפעל של שלום". שיוביל את מי ים סוף לים המלח. אפשרות כזאת הוצעה כבר בעבר בישראל לא כמפעל משותף ונמצאה פחות כדאית מכ' תכנית ירדית-סוף - ים המלח. אולם בדיקת הכדאיות או נעשהה על רקע העדר שלום עם ירדן וללא שיקולים פוליטיים. אם תובא בר' חשבון האפשרות שתתפתח מגמת שלום עם ירדן, שתתנה מערכת השיקולים, מפעל משותף כזה חר' כל ישראל להתחיל לתכנן בעצמה, תוך הזמנת ירדן להצטרף אליו לפני תחילת החלק השלום ותוך כדי קידום התועלת הפוליטית של מפעל כזה תומכש עוד לפני ביצועו: כהתכנית, כהפגנת כוונות וכמעבר מהצד הנחשב לצד ה' תובע (תועלת כזו יהיה גם בר' הצהרת ראש הממשלה על מתן זכויות לירדן בנמלי ישראל). יתרונות מפעל משותף זה יבואו לביטוי לא רק בתחום הפוליטי ובנושא המימון, אלא גם בתחום הנדסי:

• אם מקובל שכל צד רשאי להקים לעצמו מפעל שיקיבול רק מחצית הקיבול הכולל, יוכל ה' מפעל המשותף להיות מיתרון הגדול והוא יהיה זול משני מפע' לים נפרדים;

• התואי האופטימלי של ה' מובל (תעלה) של המפעל, עובר לטעמים מצד זה של הגבול, לפ' עמים מהצד האחר ולפעמים על הגבול עצמו. כל צד בנפרד לא יוכל לממש בעצמו, וללא הסכם, את היתרון של שימוש בתואי האופטימלי, אבל המפעל המשותף יוכל. מיני התועלת של התואי האופטימלי יהיו בין היתר:

(א) האפשרות לעשות את כל התואי רץ תעלה, ללא צורך במנהרה (שהיא מבנה יקר ר' בעייתו פי כמה מתעלה).

(ב) האפשרות להשקיע פחות בשאבת המים (כדי לעבור את קו פרשת המים של גזל הערבה).

במפעל (שהוא עיקר) את נפרדות יות. נפרדות את תחנתו צרכיו המיו ביקושי שע לכל אורך ה' כואת היא במפעלים ה' פים. לא רק ב' ירדן כדאי אל ישראליים סיני: לאחר. חוף ים סוף המגבילה היתר בענין תעלה של להשתלב בלאכותיות התעל. לפרויקטים לתחנות-כוח, חשמית, וגם זאת עדיף. ציאל היתרון רס הלאומי אמצעי ה' מנארה). בסיכום: לראשונה ש' שמונים של פסיכים של של ימינו, טיים שסמס שינוי בזמ' מקום פינוס במקומה: פסעל שופג' לשלום עם אים בחשב' יש להעדי' מפעל-חשמל עיקרה גיצ המדינות, אלקטרי ה' הוה.

נית "מפעל הימים" ומגמות השלום של מדינת ישראל

אלישע קלי

ג'ה הממונה על ה' שוח ארוך בתחיל

ס מיועד להוכיל את זן לאיוור מעדה בר לם לים המלח, לשם המפעל - בתכנון קה חלק קטן מצריכת ישראל ומלא חלק כוש אופציית השלום עם ירדן. האם זה לא מוטב לבנות בתחמו עם מדינת

זנכוחית של מפעל ז מכירה במדינת

הכנון מפעל הימים והביעה את דאגתה על נזקך האפשריים למפעל האשלג, לחקלאות, לאתרים ארכיאולוגיים ועוד. בצביעות ה' אפיינית לה לא הוכיחה כי נזקים כאלה עלולים להיגרם גם עליידי מפעל יסוסף - יסיהמלח. של ירדן (מפעל שאמנם לא תוכנן עדיין בפירוט, כמו המפעל הישראלי, אבל פורסם רשמית כמועמד לביצוע עליידי ירדן). טיעונים עוינים מסוג זה אינם צריכים להסיח את הדעת מזכויות ירדן, וית, שהאינטרס הישראלי בשלום מחייב להביאן בחשבון.

ב. האם כדאי לישראל להקים את המפעל לסי התכנית הקיימת?

מפעל הימים הוצע במקורו ב' שנת 1902 עליידי בניקין זאב הרצל בספרו "אלטנולנד". הרצל לא התייחס לרקע פוליטי כלשהו ובנדק: התנאים ששררו אז ו' מטרת ההצעה לא חייבו התייחסות כזו. מתכנני המפעל הוה בימינו משייכים להחלום מחרקע הפר ליטי שלו, אך כיום ללא כל העדקה, הרי למפעל יש השפעה רבה - האופציה של השלום עם ירדן.

ראש ממשלת ישראל הכריז לאחרונה כי במצב של שלום עם ירדן תוכל מדינה זאת להשתמש לצרכיה בנמלי הים התיכון של ישראל. אם אכן זאת עמדת ישראלי לגבי הים התיכון, שעליו אין לירדן כל זכות, האם ייתכן שעמדתה תהיה שונה, במצב של שלום, לגבי יסיהמלח שמחציתו שייכת לירדן?

אמנם ההתחשבות בזכויות ה' ירדניות על יסיהמלח בתכנון מפעל הימים תקפין את הפוקת החשמל המתוכננת של המפעל הישראלי. ישראל, אבל האם זו סיבה להחלים ממקובלות החוק הבין לאומי בנדון?

הסיון, מראה כי מדינות אינו מתעלמות, במקרים דומים, מהחוק הבין לאומי. ברזאול, למשל, נ' הגת עליפיו בביצוע המפעל ה' הידרואלקטרי אסאיפן של ג'ה הפרנה, המשותף לה ו'פראגוואי, אף שזה מפעל ברזילאי, מבחינת יזמת הקמתו, יזמת מימונו פראנצית החשמל שלו, תקבל פראגוואי את מחצית תפוקת החשמל של המפעל (אגב, היא איננה זוקקה כלל לחשמל הזה והיא המסור אותו בכסף מלא לברזאול). פראגוואי תקבל זאת לא מפני ש' ברזאול היא מדינה חלשה, טיפשה או אלטרואיסטית, אלא מפני ש' כדאי למדינת לכבד את נהלי החוק הבין לאומי ו'ש על על ין להניח, כי גם ישראל תעשה זאת ברא השלום.

אמנם התכנית הנוכחית של מפעל הימים איננה מביאה בח' של כולל, כאמור, את נהלי החוק הבין לאומי אך ג'ה תכנן את נית שכו יביאו אותם בחשבון. אלה עשויות להקיף מגוון רחב,

החל בתכנית הפאסיבית של ניצול החלק הישראלי בלבד של הסוטב ציאל ההידרואלקטרי של יסיהמ' לה, וכלה בתכנית אקטיבית של שיחוף מעולה עם ירדן במפעל משותף יסוסף - יסיהמלח. תכנית כזו, שאפשר יהיה לה' ציגה כהתכנית של שלום", יהיה לה והרנן מכריע על פני התכנית הנוכחית, לא רק בתחום הפוליטי, אלא גם בתחום הכלכלי. בתנאים הנוכחיים של מימון פרויקטים בקיבלאוויים עשוי פרויקט בעל ציבון של "מפעל שלום" לגייס מימון הן של ממשלות אוהדות והן של מוסדות פיתוח בינלאורי מיים. יהיה זה מימון זול פי כמה מהמימון המסחרי או העצמי של ישראל, שבו יצטרך להסתפק מפעל שיוקס עלייפי התכנית ה' נוכחית שאיננו. מפעל של שלום" ושלא יסוגן כמפעל הראוי לעידוד עליידי גורם מסמן כלשהו בעולם. עניין זה, נודעת לו חשיבות

מכרעת לגבי כדאיות המפעל, כי מימון מפעל התכנית הנוכחית בהון מסחרי ברובית (ריאלית) של כשמונה אחרוים, משמע ייצור חשמל (1,080 מיליארד קו"ש ל' שנה. המורת כ'90 מיליון דולר, במחירי 1982) אשר עלותו כשמונה סנט לקו"ש. זוהי עלות גבוהה מאוד כהתחשב בכך שישנא'ל מסוגלת לייצר אותו השמל הידרורלקטרי במחיר קטן הרבה יותר, עליידי "אגירה שאובה" (שיאבת, מים, כשעות הלילה, בתשמל זול העוצר מפחם, למאגר גבוה ו' הפלתם תוך ייצור חשמל בשעות שיא העומס ביום). לעומת זאת, מימון "אוהד" זול (מתכנס העול' מי, כממשלות המעוניינות בקידום השלום באזור ו'איריגונים של ממשלות כאלה) אפשר יהיה לה' שוב ברובית ריאלית (בהתחשב בדחיות פרעון ו'אקולות אחרות) של שנים עד לשהיה אחויה. פירוש הדבר: חשמל שעלותו כ' שליש מהקודמת.

אם יבצע מפעל הימים הישראלי עלייפי תכניתו הקיימת, יהיה זה מפעל שממונו קשה, כדאיחו פוסקת והוא עלול להוליד כמה התפתחויות ביחסי ישראל-ירדן, שכולן רעות:

• המפעל יופעל במלוא קיבולו ויהיה אבן נגף כבדה בדרך ל' קידום או לקיום השלום עם ירדן.

• המפעל ייבנה במלוא קיבולו, אבל אחר-כך, כדי להשלים עם מדינת ירדן, תצומצם תפוקתו במדינת המתחשבת בזכויות הידר' ניות. יהיה זה בזבז של מאות מיליוני דולרים בקיבוליותה, שלא יבאו לבלל שימוש.

• המפעל ייבנה במלוא קיבולו ואחר-כך, תוך השלמה עם ירדן, הוצע לה מחצית המיתק המפעל (דוגמת ברזאול-פראגוואי ה'ג'ל) זה יהיה בזבז ההודסנטית לבנות מפעל דולאומי בהון זול ובזבזן בכך שהתכנית הקיימת איננה מביאה בחשבון את דגם ביקוש החשמל של ירדן. ירדן, בניגוד ל'

ישראל, לא תודקק לחשמל הוה בהספק גבוה ובשעות בודדות של שיא הביקוש, אלא בהספק נמוך ולאורך רוב היממה.

• האפשרות הגרועה מכל, ש' היא בהחלט עשויה להתממש: ירדן, כמו ישראל, תבנה את ה' מפעל ההידרואלקטרי שלה, מפעל יסוסף - יסיהמלח באורח חד-צד' די ולא-מתואם. במקרה כזה תוכל ישראל להגיב בהריסת המפעל ה' ירדני בתוקפנות שאי-אפשר יהיה בשום אופן להצדיקה, או שתוכל לצמצם (לחצי או לאפס) את תפר קת המפעל שלה. בכל מקרה, שני מפעלים מתחרים כאלה יהיו לא רק בזבז משוער אלא גם עללה למלחמה.

ג. צורתו האפשרית של "מפעל שלום"

כאמור, אחת האפשרויות היא הקמת מפעל ישראל-ירדני משו' תף, שניתן לבנותה "מפעל של שלום", שיוביל את מי יסוסף ליסיהמלח. אפשרות כזאת הוצעה כבר בעבר בישראל לא כמפעל משותף ונמצאה פחות כדאית מ' התכנית יסיהמלח - יסיהמלח. אולם בדיקת הכדאיות או נעשתה כל רקע העדר שלום עם ירדן ו'לא שקולים פוליטיים. אם תוכנן ב' חשבון האפשרות שהתפתחה בגמח שלום עם ירדן, השתנה מערכת הישקולים. מפעל משותף כזה תו' כל ישראל להתחיל לתכנן בעצמה, תוך הזמנת ירדן להצטרף אליו לפני תחילת תהליך השלום ותוך כדי קידום, התועלת הפוליטית של מפעל כזה תומחש עוד לפני ביצועו: כהתכנית, כהפגנת כוונות וכמעבר מהצד הנתבע לצד ה' תובע (תועלת כזו היתה גם ב' הצהרת ראש הממשלה על מתן זכויות לירדן בנמלי ישראל).

יתרונות מפעל משותף זה יבואו לביטוי לא רק בתחום הפוליטי ובנושא המימון, אלא גם בתחום ההנדסי: א. אם מקובל שכל צד רשאי להקים לעצמו מפעל שקיבולו רק מחצית הקיבול הכולל, יוכל ה' מפעל המשותף להניות מיתרון הגודל והוא יהיה זול משני מפע' לים נפרדים; ב. התואר האופטימלי של ה' מובל (תעלה) של המפעל, עובר לפעמים מצד זה של הגבול, לפ' עמים מהצד האחר ולפעמים על הגבול עצמו. כל צד בנפרד לא יוכל לממש בעצמו, וללא הסכם, את היתרון של שימוש בתואר האופטימלי, אבל המפעל המשותף יוכל, מיני התועלת של התואר האופטימלי, יהיו בין היתר:

א. האפשרות לעשות את כל התואר רק תעלה, ללא צורך במנהרה (שהיא מבנה יקר ר' בעיית פי כמה מתעלה);

ב. האפשרות להשקיע פחות כשאית המים (כדי לעבור את קו פרשת המים של נהל הערבה);

א. האפשרות לעשות את כל התואר רק תעלה, ללא צורך במנהרה (שהיא מבנה יקר ר' בעיית פי כמה מתעלה);

ב. האפשרות להשקיע פחות כשאית המים (כדי לעבור את קו פרשת המים של נהל הערבה);

במפעל משותף, המובל (שהוא עיקר המשקעה) יהיה משו' תף, אבל תחנות הכוח יוכלו לה' יות נפרדות. וכל צד יוכל לנצל את תחנתו כרצונו, ובהתאם ל' צרכיו המיוחדים (ישראל - ל' ביקושי שעות השיא, ירדן -

לכל אורך היממה). הפרדת תחנות כזאת היא נוהג מקובל ומועדף במפעלים הידרואלקטריים משות' פים.

לא רק בשל סיכויי השלום עם ירדן כדאי לפנות למפעל שתואר לעיל, אלא גם בגלל צרכים ישראלים הנובעים מהוויתור על סיני:

• לאחר ההזרת סיני צומצם חוף יסוסף של ישראל במידה המגבילה את פיתוח אילת (בין היתר בענף התיירות), ראש ה' תעלה של המפעל הנדון יוכל להשתלב עם פרויקט של הארכה מלאכותית של חוף יסוסף.

• התעלה תאפשר הספקת מים פרויקטים שונים בערבה (קידור תחנות כוח, בריכות תהירות, תעשיה, נוסח, דיג ועוד) ומבחינה זאת עדיף תואר יסוסף על תואר היסתייכות, הן בהתחשב בפוטנ' ציאל הפיתוח של הערבה ובאינט' רס הלאומי בפיתוח זה, והן בגלל אמצעי התובלה (תעלה לעומת מנהרה).

בסיכום: כשהוצע מפעל הימים לראשונה עליידי הרצל, לפני כ' שמונים שנה, היו הנתונים אלה מיסיים שלו - דומים למה של ימינו, אבל הנתונים הפולי' טיים שסבבים השתנו תכלית ה' שינוי. בזמנו של הרצל לא היה מקום וצורך להתייחס אליהם. אולם כיום התעלמות מהם איננה במקומה: היא תביא לכך שיקום מפעל שופגע באופציה הישראלי' לשלום עם מדינת ירדן. אם מבר' אים בחשבון את המימד הפוליטי,

יש להעדיף תכנית אחרת של מפעל הימים, "תכנית שלום", ש' עיקרה ניצול משותף, בידי שתי המדינות, של הפוטנציאל ההידרורלקטרי הניתן לניצול במפעל הזה.

אדרשע קלי